

організаційний компонент (навчальна робота; позааудиторна робота), діагностичні критерії (інтелектуальний, світоглядний, оціночно-емоційний, поведінковий), результат функціонування педагогічної системи (поетапне підвищення рівня розвитку громадянської активності: низький – достатній – високий).

Заклад вищої освіти не може обмежуватися лише наданням освітніх послуг та науково-дослідною діяльністю. Навчання у ЗВО має включати виховання соціально та особистісно відповідальної людини, конструктивно мислячої, здатної до творчих перетворень у своїй країні. Українська державна льотна академія – це не тільки авіаційний ЗВО, тут розкривається творчий потенціал здобувачів освіти, формується громадянська позиція.

Перспективи подальших досліджень, на думку авторки, можуть полягати у подальшому поглибленому вивченні різних аспектів розвитку громадянської активності фахівців авіаційних спеціальностей.

Список джерел:

1. Войчун О. В. Аналіз ефективності реалізації педагогічних умов у процесі формування громадянської активності студентів університету. *Актуальні проблеми сучасної науки*. XLII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 6 квітня 2020 р. Вінниця, 2020. Ч. 4. С. 41–44.

2. Журба Катерина, Шкільна Ірина. Формування громадянської ідентичності студентів як умови національної солідарності у воєнний час. *Advanced linguistics*. 2023. № 11. С. 146–153.

3. Замелюк М. І., Пуш О. А., Оксенчук Т. В. Громадянське виховання у закладі вищої освіти: теоретико-практичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 70. Т. 2. С. 112–116.

4. Любченко І. І., Сажієнко А. П. Формування активної життєвої позиції здобувачів освіти в умовах воєнного стану. *Українські студії в європейському контексті*. 2024. № 8. С. 206–212.

Огаренко Тетяна

Донецький державний університет внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна система освіти вимагає від випускників не лише глибоких фахових знань, а й володіння так званими *soft skills* (гнучкими

напівм'якими навичками). В українському науковому дискурсі послугуються такими термінами: «універсальні навички», «м'які навички», «навички успішності», «гнучкі навички», «соціальні навички» тощо.

Soft skills трактуються як універсальні навички, які охоплюють взаємодію з іншими людьми, управління своїми емоціями, творчий підхід до вирішення проблем та здатність до адаптації в різних ситуаціях. На відміну від *твердих навичок*, які відображають спеціалізовані знання та технічні вміння, *soft skills* не прив'язані до конкретної галузі знань, однак вони є вирішальними для професійного успіху. Як стверджують дослідники, «...у всіх класифікаціях виокремлено такі «soft skills»: вміння ухвалювати рішення, швидко розв'язувати проблеми, визначати завдання, бути позитивним та оптимістичним; вміння чітко формулювати думку, взаємодіяти з людьми, різними за особистісними характеристиками (культурні та міжнародні особливості), висловлюватися аргументовано, зрозуміло та ввічливо, робити презентації тем, бути в команді, чітко планувати та керувати її діями, передбачати ризики тощо» [2, с. 5].

Вивчення української мови в закладах вищої освіти створює сприятливі умови для розвитку та вдосконалення *soft skills*. Мова є не лише засобом комунікації, але й інструментом для пізнання світу та формування особистісних якостей. Варто виокремити основні навички, формуванню яких сприяє вивчення української мови.

1. **Комунікативні навички** розвиваються через активне використання мови в письмовій та усній формах. Практика ведення дискусій, підготовка доповідей сприяють здатності формулювати думки, обґрунтовувати позиції та адекватно висловлювати свої ідеї.

2. **Критичне мислення** формується під час аналізу текстів різних стилів та мовних явищ. Здобувачі вищої освіти вчать розрізняти основні ідеї та другорядні, аналізувати аргументи, ставити під сумнів стереотипи та формувати нові погляди на знайомі питання.

3. **Емоційний інтелект** міститься в здатності розуміти різні стилі та форми висловлювання, щоб краще усвідомлювати емоційний контекст спілкування. Розбір лінгвістичних елементів, таких як інтонація, риторичні та стилістичні прийоми, сприяють розвитку емпатії та здатності реагувати на емоційний стан інших людей.

4. **Робота в команді** є важливою складовою освітнього процесу, особливо під час виконання групових проєктів або обговорення проблемних питань на семінарах. Здобувачі освіти мають можливість

обмінюватися думками, конструктивно співпрацювати, підтримувати думку інших та відповідально підходити до колективних завдань.

5. Креативність розвивається через творчі завдання, такі як написання власних текстів, сценаріїв або участь у дебатах. Мова відкриває простір для експериментів з формою та змістом, що сприяє формуванню нестандартного мислення.

Для ефективного формування *soft skills* у процесі вивчення української мови застосовується використання інтерактивних методів навчання, наприклад, рольових ігор. Ділова гра є універсальною формою, яка опосередковано виробляє м'які навички. З такою думкою погоджуються фахівці: «Одним із відомих та гнучких до формату використання інтерактивних методів є ділова гра як форма моделювання умов і відносин професійної діяльності, що характерні для певного виду практики, яка сприяє розвитку професійних навичок, формує навички взаємодії з партнерами, викликає позитивні емоції, стимулює розумову діяльність, розвиває нестандартне мислення, формує ділові якості та риси майбутніх фахівців. Специфіка ділової гри полягає в тому, що процес навчання максимально наближається до реальної практичної діяльності, що активізує отримані теоретичні знання, переводить їх у практичну діяльність» [1, с. 219].

Таким чином, формування *м'яких навичок* у процесі вивчення української мови в закладах вищої освіти є елементом підготовки сучасного фахівця, здатного ефективно комунікувати, адаптуватися до змін, розв'язувати проблеми та працювати в команді. Використання інтерактивних та рефлексивних методик навчання створює сприятливі умови для формування цих навичок і гармонійного розвитку особистості. У цьому контексті українська мова стає не тільки навчальною дисципліною, але й ефективним інструментом для розвитку ключових компетентностей.

Список джерел:

1. Башкір О. Інтерактивні методи формування *soft skills* майбутніх фахівців. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. №1(3). С. 216–224. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/897/897> (дата звернення: 28.03.2025).

2. Ячменик М., Корнус О., Браславська О., Рожі І. Особливості формування «*soft skills*» у здобувачів вищої освіти в умовах педагогічного закладу вищої освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, (2), С. 16–25. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/262819> (дата звернення: 04.04.2025).